

MAGYAR KINCSEK

Szűcs Máté, Kovács János
és a Concerto Budapest

2022. MÁJUS 19. 19.30

Pesti Vigadó

**concerto
BUDAPEST**

RÓZSA MIKLÓS

Brácsaverseny, op. 37

I. Moderato assai

II. Allegro giocoso

III. Adagio

IV. Allegro con spirito

-szünet-

BARTÓK BÉLA

Négy zenekari darab, op. 12 [BB 64]

I. Preludio

II. Scherzo

III. Intermezzo

IV. Marcia funebre

LISZT FERENC

Prométheusz – szimfonikus költemény

Szűcs Máté brácsa

Concerto Budapest

Vezényel: **Kovács János**

SZÜCS MÁTÉ

Szűcs Máté 1978-ban Debrecenben született. Először hegedülni tanult Magyarországon, majd brácsásként Belgiumban, a brüsszeli Királyi Konzervatóriumban szerezte meg – kitüntetéssel – két művészdiplomáját. Pedagógiai diplomáját 2008-ban, Debrecenben vette át; világszerte rendszeresen tart mesterkurzusokat. 2011-től 2018-ig a Berlini Filharmonikusok szólóbrácsása volt, 2018 szeptembere óta a genfi Zeneakadémia brácsaprofesszora. Szólistaként fellépett számos vezető európai zenekarral és neves karmesterrel. Szenvedélyes kamarazenesz, partnerei között találjuk Frank Peter Zimmermann, Vadim Repint, Baráti Kristófot, Várdai Istvánt és Várjon Dénest. Játékát tucatszámú hanglemez őrzi.

KOVÁCS JÁNOS

Kovács János 1951-ben Budapesten született. Zongora- és zeneszerzés-tanulmányok után 1973-ban szerzett karmesteri diplomát Simon Albert és Kórodi András tanítványaként. Nemzedékének kiemelkedő karmesterei közé tartozik: érdeklődése nem ismer stílusbeli korlátokat, de repertoárjában súlyponti szerepet játszik az operairodalom, hiszen több mint négy évtizede vezényel a Magyar Állami Operaházban, amelynek egyik meghatározó karmestere. Rendszeresen vezényli a vezető magyar zenekarokat és világszerte gyakran lép fel rangos külföldi zenekarokkal is: a Tokiói Filharmonikusoknak például 1992 óta állandó, 1998 óta első vendégkarmestere volt.

RÓZSA Miklós: Brácsaverseny, op. 37

Könnyen lehet, hogy Rózsa Miklós (1907–1995) világszerte a legtöbbször által ismert 20. századi magyar (származású) zeneszerző, hiszen száznál több hollywoodi filmprodukció zenéjét komponálta, köztük olyan világsikereket, mint *A bagdadi tolvaj*, Hitchcock korszakalkotó film noirja, az *Elbűvölve*, vagy a *Ben Hur* – a két utóbbiért Oscar-díjban is részesült. Rózsa azonban, ahogy ő maga mondogatta, „kettős életet” élt, és Bartók és Kodály zenéje iránt rajongó, fiatalon még falusi magyar népzene is gyűjtő zeneszerzőként élete során mindvégig odaadón foglalkozott koncerttermi bemutatásra szánt komolyzenei alkotások komponálásával. Ezen a téren sok biztatást kapott jó néhány pályatársától is, zeneszerzőktől és előadóművészekről egyaránt. Ennek köszönhető mintegy fél tucat versenyművének megszületése, amelyek közül az 1979-ben keletkezett, de csak 1984-ben bemutatott *Brácsaverseny* a legutolsó. Érdekes módon a darab megírására nagy csellista-kortárs, Gregor Piatigorsky (Grigorij Pjatyigorszkij) ösztönözte őt, a mű ajánlása azonban már Pinchas Zukermannak és André Previnnek szól, akiknek a nevéhez a pittsburgh-i bemutató is fűződik.

A *Brácsaverseny* szokatlan négytétéles formáját úgy nyerte el, hogy komponálás közben a terjedelmes nyitótétel sötétebb színezetűvé alakult a tervezettnél, ezért azután – a lassú tételtől elválasztandó – egy jóval rövidebb Scherzót is komponált a kettő közé. A lírai-melankolikus, helyenként szenvedélyessé váló nyitótétel egy hatalmas, virtuóz cadenzát követően kitárulkozó, nosztalgikus visszatéréssel ér véget. Az energikus, ritmikus, robbanékony scherzo határozottsága meglepetésszerűen rövid hangszerszólók sorozatába torkollik, majd semmivé foszlik. A noktürn-jellegű Adagio visszatér a nyitótétel lírai és szenvedélyes világához, jellegzetesen magyaros fordulatokkal színezve – a kvázi-népzenei utalások Rózsa pályája során korábban is vissza-visszatértek. Ilyen magyaros, ellágyuló epizódok azután a hatalmas lendületű zárótételben is hallhatók.

BARTÓK Béla: Négy zenekari darab, op. 12 [BB 64]

Bartók 1912-ben komponálta *Négy zenekari darab*ját, akkor azonban még csak jelzésszerűen hangszerelte meg a kompozíciót – a hangszerelés kidolgozását csak 1921-ben, immár a bécsi Universal Editionnal szerződéses kapcsolatban álló, tekintélyes zeneszerzőként látta indokoltnak elvégezni. 1922 januárjában

az ősbemutató is lezajlott Dohnányi Ernő vezényletével, a következő évben pedig a mű partitúrája is megjelent. A *Négy zenekari darab* időrendben az op. 11-es opera, *A kékszakállú herceg vára* (1911) és az op. 13-as táncjáték, *A fából faragott királyfi* (1914–1917) között keletkezett. A hangszeres kompozíció sok tekintetben ugyanazt a légkört, zenei nyelvet, művészi tartalmat és konkrét megoldásokat tartalmazza, előlegezi meg, illetve fejleszti tovább, amelyekkel a két színpadi műben, illetve a pár évvel későbbi, 1918–19-ben írt (és ugyancsak több éves késéssel meghangszerelt) *A csodálatos mandarin*ban is találkozunk. De egyes életrajzi mozzanatok révén is összefüggéseket rajzolnak ki az első jelelős, érett kori szimfonikus alkotás és az őt körülvevő színpadi művek között. Ezek között a legfontosabb *A kékszakállú herceg vára* színpadra állításának kudarca, amely Bartók számára nehezen kiheverhető csalódást jelentett, olyanra, hogy úgy látta: a jövőben immár csak magánpasszióként, az íróasztalfiók számára komponálhat. A kortárs magyar zene más okokból is reménytelennek tetsző helyzete fölött érzett tehetetlen keserűség szinte tapintható a *Négy zenekari darab* egészének zaklatott és tragikus dramaturgiájában. A mindenképpen szimfónia-igényű alkotásnak Bartók bizonyára azért adott elidegenítő hatású címet, mert négy tételét nem érezte olyan szervesen összetartozónak, ahogyan azt egy szimfóniától elvárnánk. Erre utal az a tény is, hogy 1923-ban felvetette az első két tétel önálló előadásának lehetőségét is. Ez egy olyan párhuzamra utal, amely kivezet a színpadi művek köréből: nevezetesen az ifjúkori *Hegedűverseny* (1907–1908), illetve a *Két portré* (1907–1911) és a *Két kép* (1910) verbunkos-émlékeket is felidéző, lassú–gyors kéttétélességének analógiájára. Így a Preludio az utóbbi darab „Virágzás” tételéhez hasonlóan varázslatos finomságú természeti kép, amely ugyanakkor a Kékszakállú virágoskertjének illatait is felidézi. A sorozat súlyponti tétele, a Scherzo a Két portré „Torz” tételének talán még vadabb, még infernalisabb újrafogalmazása, amelyben a Mandarin elviselhetetlen nagyváros-zajának előképét is felfedezhetjük. A harmadik tétel, az Intermezzo átmeneti – bár nem teljesen zavartalan – enyhülést hoz a tételek sorában, szelíd, keringőszerű lüktetése Bartók idealizált nőalakjainak (Geyer Stefiének a korai *Hegedűverseny* nyitótételében, és a Mandarin Leányának) zenéjével rokon. A zárótétel pedig címe szerint is gyászinduló, a fájdalom csillapíthatatlan kitöréseivel – ez a tételtípus már a Kossuth-szimfónia (1903) óta érlelődött Bartókban, és később egész életművén végigvonult.

LISZT Ferenc: Prométheusz – szimfonikus költemény

„Liszt életművének sugárútjai és utcái a szimfonikus költeményekben torkolltak” – írta Batta András a zeneszerző életművének erről a zongoraművek mellett legmeghatározóbb műfajáról. Weimari évei során, az 1850-es években Liszt hatalmas lendülettel látott hozzá ennek a korszerűnek és mondánivalója magfogalmazására különösen alkalmasnak érzett műfajnak a műveléséhez; maga a „szimfonikus költemény” megjelölés is saját leleménye. 1861-ig egy tucat ilyen – Carolyne von Sayn-Wittgenstein hercegnőnek ajánlott – kompozíciót fejezett be. A Prométheusz az elsőként, 1856-ban publikált hatos sorozathoz tartozik, és egyben a műfaj egyik legkiemelkedőbb képviselője. A műhöz csatolt program szerint a darab kulcsszavai „a szenvedés és megdicsőülés” – központi fogalmai ezek, sokszor kimondatlanul is, Liszt egész életművének. A kompozíció alapját a Herder Leláncolt Prométheusz című darabjához korábban írt kísérőzene, illetve kórusbetétek szolgáltatták. Liszt öt különböző karakterű témát kombinál benne, új meg új összefüggésbe helyezve őket: van köztük olyan, amely hősies nekifeszülést, és van, amelyik csüggedést, panaszt vagy éppen szelíd vágyakozást fejez ki; a kitartás azonban minden csüggedés ellenére elhossa a győzelmet.

Szöveg: Malina János

HUNGARIAN GEMS 4.

Máté Szűcs, János Kovács and the Concerto Budapest

RÓZSA: Viola Concerto, Op. 37

- intermission -

BARTÓK: Four Orchestral Pieces, BB 64

LISZT: Prometheus symphonic poem

Máté Szűcs viola

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor: **János Kovács**

Three-times Oscar winner Miklós Rózsa lived, according to his own words, “a double life” because the former student of the Leipzig Conservatory was not only the film music composer on legendary Hollywood productions but composer of concert hall works as well. The *Viola Concerto* worked on between 1980 and 1984 offers a representative sample of this latter (and, sadly, underestimated) part of his career. It was first performed in public by Pinchas Zukerman, and for several years it has featured on the repertoire of the excellent Máté Szűcs. Béla Bartók wrote *Four Orchestral Pieces* between 1907 and 1912, and then nine years later he orchestrated the work with Italian movement titles; the inner pathway of the piece leads from music of nature through a grotesque pursuit and waltz reminiscences to the funeral march. “The musical character of the piece derives from the sorrow triumphant through its steadfastness of sublime power.” This quote serves to characterize Ferenc Liszt’s symphonic poem *Prometheus*, the third and concluding number of the programme conducted by János Kovács; it comes from the programme of the work in which his recognized partner Princess Carolyne Sayn-Wittgenstein also had a hand.

PROMENÁD KONCERTEK

2022. MÁJUS 27-29.

2022. MÁJUS 27. 15.30 | OLASZ INTÉZET

BACH-KURTÁG | SCHUMANN
SCHUBERT | BEETHOVEN
Simon Izabella, Várjon Dénes zongora

2022. MÁJUS 27. 17.30 | OLASZ INTÉZET

MOZART | BEETHOVEN
Várjon Dénes zongora, Concerto Budapest
Vezényel: Keller András

2022. MÁJUS 27. 20.00 | BMC

LIGETI SZÜLETÉSNAPI KONCERT

VIDOVSKY | CAGE | LIGETI
Ligeti Ensemble
Vezényel: Eötvös Péter

2022. MÁJUS 28. 19.30

OLASZ INTÉZET

HAYDN ÉVSZAKOK

Szutréry Katalin, Sebestyén Miklós,
Purcell Kórus, Concerto Budapest
Vezényel: Takács-Nagy Gábor

2022. MÁJUS 29.

MŰZEUM-KERT

HAYDN-NAP

KAMARAZENAI NAP

Közreműködnek a Concerto Budapest
művészei és meghívott kvartettek

2022. MÁJUS 29. 19.30

OLASZ INTÉZET

BARTÓK | KODÁLY

Concerto Budapest

Vezényel: Keller András

A Promenád koncertsorozat hangversenyei ingyenesen látogathatók, de előzetes regisztrációhoz kötöttek. Részletes információk: concertobudapest.hu

concerto BUDAPEST

concertobudapest.hu

